

FN och Spanien

Efter andra världskrigets slut restes på skilda håll kravet att diktaturen i Spanien genom påtryckning i en eller annan form från de segrande makternas sida skulle likvideras. Bakgrunden till dessa krav var att den spanska regimen upprättats med tysk och italiensk hjälp, att denna regim under nazismens framgångsperiod intagit en axelvänlig hållning och att dess klara diktaturkaraktär bevarats. Inte minst denna sistnämnda synpunkt spelade en stor roll i den offentliga propaganda som i demokratins universella seger såg en konsekvens av krigets utgång; man får komma ihåg att det vid denna tid var vanligt att av artighet och vänlighet beteckna den ryska diktaturen som en särpräglad form av demokrati och att man räknade med att de från tyskt valde befriade staterna i Östeuropa i enlighet med Rysslands löften skulle få utvecklas i verkligt demokratisk riktning. Under en kort tid såg det ut som om allvarliga försök skulle göras att få bort Franco. I februari 1946 spårade franska regeringen alla kommunikationer med Spanien, och något senare förklarade USA, England och Frankrike i en deklaration att de var villiga att stödja en provisorisk regering i Spanien som övertog makten från Franco och förberedde fria val. Förslag restes också om att alla till FN hörande stater skulle avbryta förbindelserna med Spanien till dess en ny regim upprättats. Inom kort blev emellertid dessa energiska metoder otänkbara. Motställningen mellan Ryssland och dess satellitstater å ena sidan och västmakterna å den andra blev akut, och därmed blev det omöjligt att i Franco se hela världens fiende; härtill kom att planerna på ett regimskifte i Spanien visade sig bero på

felspekulation, eftersom den spanska diktaturen utan större svårigheter lyckades hävda sin ställning inom landet. Som ett slags kompromiss antog i december 1946 FN:s generalförsamling ett beslut som tog avstånd från Francoregimen och krävde att medlemsstaterna inte skulle hålla ambassadörer och ministrar i Spanien samt uteslöt Spanien från alla till FN hörande organisationer.

Någon större betydelse fick emellertid inte detta beslut. Franco beäste sin ställning; den skärpta konflikten mellan väst och öst ledde till att man i västern började se Spanien snarare som ett potentiellt stöd än som en fiende; inom USA restes till och med, ehuru förgäves, krav på att Spanien skulle få vara med i Marshallplanen. Särskilt från sydamerikanskt håll — sex sydamerikanska stater hade röstat mot 1946 års resolution — begärdes att de diplomatiska förbindelserna med den spanska regeringen skulle återupptas i vanlig ordning. På våren 1949 samlade ett sådant förslag 26 röster i FN:s generalförsamling, medan 15 stater röstade emot och 16 nedlade sina röster; detta innebar att endast 4 röster fattades i den 2/3 majoritet som behövdes för att upphäva 1946 års resolution. I den nu sittande generalförsamlingen har ett liknande förslag däremot gått igenom; avgörande har sannolikt varit att Förenta staterna, där man redan tidigare dock förklarat sig villig att häva den diplomatiska blockaden mot Spanien, nu röstat för resolutionens upphävande. Beslutet fattades med 38 ja mot 10 nej och 12 icke röstande. Bland de nejöstande var östblocket och några av Sydamerikas mest demokratiska stater, såsom Mexiko och Uruguay; England, Frankrike och de nordiska länderna nedlade sina röster.

Man måste beklaga den utveckling som lett till ett slags rehabilitering av den spanska diktaturen — näst östregimerna den utan jämförelse mest tyranniska statsordningen i Europa. Men å andra sidan måste det påpekas att den sedan tre och ett halvt år upprätthållna diplomatiska halvblockaden visat sig helt verkningslös, att Francos ställning säkerligen inte påverkas av det fattade beslutet och att man knappast i längden kan försvara ett system som innebär att FN:s demokratiska principer demonstreras endast i fråga om ett enda land.